

วรพล อมรวิทย์, อัมพล นาไชยราญ, ลักษณ์ มาสังข์, ยุทธภูมิ ศรีคำจีน, คัดคนางค์ ศรีพัฒนะพิพัฒน์, อิศราภรณ์ ประเสริฐสังข์, หทัยา โหมอ๊ก, นนทวรรณ ลานขุนทด, เกตวดี หาญไชย, เจษฎา ธนกิจเจริญกุล

ทีมตระหนักสถานการณ์ (Situation Awareness Team: SAT) กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข

✉ outbreak@health.moph.go.th

ทีมตระหนักสถานการณ์ กรมควบคุมโรค ได้รับรายงานและตรวจสอบข้อมูลการเฝ้าระวังทางระบาดวิทยา จากเครือข่ายงานสาธารณสุขทั่วประเทศ พบโรค ภัยสุขภาพ และเหตุการณ์ที่สำคัญในสัปดาห์ที่ 13 ระหว่างวันที่ 26 มีนาคม-1 เมษายน 2566 ดังนี้

สถานการณ์ภายในประเทศ

1. โรคอาหารเป็นพิษจากพิษพิษ จังหวัดฉะเชิงเทรา พบ

ผู้ป่วย 6 ราย อาศัยอยู่ที่ตำบลหนองแวน อำเภอนวมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา จากการรับประทานเมล็ดของต้นละหุ่งแดง ทั้งหมดเป็นเด็กนักเรียน อายุต่ำสุด 4 ปี สูงสุด 9 ปี อายุเฉลี่ย 7 ปี เพศชาย 1 ราย เพศหญิง 5 ราย วันที่ 29 มีนาคม 2566 ผู้ป่วยทั้ง 6 คน ได้มีการนำผลละหุ่งแดงมาตำ ทำให้ผลแตกออกและเมล็ดที่อยู่ด้านในออกมาซึ่งผู้ป่วยไม่ทราบว่าเมล็ดของละหุ่งแดงมีพิษ จึงได้นำเมล็ดมารับประทานพร้อมชักชวนเพื่อนคนอื่นรับประทานด้วยกันในเวลาประมาณ 12.00 น. ผู้ป่วยรายแรกเริ่มมีอาการเวลา 14.00 น. รายอื่น ๆ ทயอยมีอาการตามมา และรายสุดท้ายเริ่มมีอาการประมาณ 18.00 น. เข้ารับการรักษาเป็นผู้ป่วยในที่โรงพยาบาลนวมสารคามในวันเดียวกันทั้งหมด อาการที่พบ คือ คลื่นไส้ อาเจียน ร้อยละ 83.33 ถ่ายเหลว ร้อยละ 66.67 ถ่ายเป็นน้ำ อ่อนเพลีย ร้อยละ 50.00 ปวดท้อง ปวดมวนท้อง ถ่ายมีมูก และชาที่ขา 2 ข้าง ร้อยละ 16.67 ตามลำดับ แพทย์ให้เข้ารับการรักษาส่งตรวจอาการ ไม่มีผู้ป่วยอาการรุนแรงจนต้องเข้ารับรักษาในแผนกผู้ป่วยหนัก

การดำเนินการของทีมปฏิบัติการสอบสวนควบคุมโรค โรงพยาบาลนวมสารคาม

- 1) สอบสวนหาสาเหตุของโรค และค้นหาผู้ป่วยเพิ่มเติมในชุมชน หรือผู้ที่มีประวัตินำเมล็ดละหุ่งแดงมารับประทานในวันที่ 30 มีนาคม 2566 ยังไม่พบผู้ป่วยเพิ่มเติม
- 2) ให้ความรู้แก่ประชาชน ผู้ปกครอง เรื่องพิษของเมล็ดละหุ่งแดง รวมถึงพิษมีพิษอื่น ๆ แนะนำไม่ควรนำมารับประทาน และควรดูแลบุตรหลานไม่ให้นำพิษมีพิษมารับประทาน
- 3) สื่อสารความเสี่ยงอันตรายจากการรับประทานเมล็ดละหุ่งแดง หรือพิษมีพิษอื่น ๆ ที่ชาวบ้านอาจไม่ทราบแล้วนำมารับประทาน ทำให้เกิดอาการอาหารเป็นพิษ หรือหากรับประทานในปริมาณมากมีความเสี่ยงที่จะเสียชีวิตได้

2. โรค布鲁เซลโลสิส จังหวัดอุทัยธานี พบผู้ป่วยยืนยัน

2 ราย ขณะป่วยอยู่ที่ตำบลวังหิน อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี ผู้ป่วยรายแรกเพศชาย อายุ 63 ปี เริ่มป่วยวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2566 ผลพบเชื้อ *Brucellosis melitensis* ผู้ป่วยได้รับการรักษาด้วยยาปฏิชีวนะอาการดีขึ้น จำหน่ายออกจากโรงพยาบาล วันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2566 ผู้ป่วยรายที่ 2 เพศชาย อายุ 50 ปี อาชีพเลี้ยงแพะ มีโรคประจำตัวเป็นเบาหวาน มีอาการอ่อนเพลีย ทานข้าวไม่ค่อยได้ 1 เดือน เข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลเอกชนแห่งหนึ่งในจังหวัดอุทัยธานี ด้วยอาการมีไข้ อ่อนเพลีย 1 สัปดาห์ก่อนมาโรงพยาบาล ผลตรวจทางห้องปฏิบัติการวันที่ 17 มีนาคม 2566 พบผลภูมิคุ้มกันต่อโรค布鲁เซลโลสิสให้ผลบวก ผลการตรวจทางห้องปฏิบัติการ วันที่ 26 มีนาคม 2566 ปริมาตรเม็ดเลือดแดง-อัดแน่น ร้อยละ 35.8 เกล็ดเลือด 249,000 เซลล์ต่อลูกบาศก์มิลลิเมตร เม็ดเลือดขาว 5,230 เซลล์ต่อลูกบาศก์มิลลิเมตร เป็นชนิดนิวโทรฟิล ร้อยละ 47 ลิมโฟไซต์ ร้อยละ 42 ฮีโมโกลบิน ร้อยละ 2.0 และ โมโนไซต์ ร้อยละ 8.0 จากการสอบสวนโรคพบว่า ผู้ป่วยทั้งสองรายมีประวัติอาศัยอยู่ในพื้นที่เดียว อาชีพเลี้ยงแพะ ทำงานในฟาร์มเลี้ยงแพะที่เดียวกันและมีความสัมพันธ์เป็นญาติกัน

การดำเนินการ

- 1) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลวังหินร่วมกับสำนักงานสาธารณสุขอำเภอนองจาง ดำเนินการสอบสวนโรคเพิ่มเติม จากการสอบสวนโรคพบผู้สัมผัส 3 ราย พักอาศัยในบ้านเดียวกันกับผู้ป่วย ไม่พบว่ามีอาการเจ็บป่วย
- 2) ติดตามเฝ้าระวังอาการป่วยของผู้สัมผัสโรคจนครบระยะเฝ้าระวัง (2 สิงหาคม 2566)
- 3) สื่อสารความเสี่ยงให้ประชาชนในพื้นที่ที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโรค布鲁เซลโลสิส

3. การประเมินความเสี่ยงภาวะของการเจ็บป่วยจากความร้อน (heat-related illness)

ข้อมูลผู้ป่วยที่ได้รับการวินิจฉัยว่าเจ็บป่วยจากความร้อนจากระบบคลังข้อมูลด้านการแพทย์และสุขภาพในปี พ.ศ. 2566 พบผู้ป่วยรวม 21 ราย พบมากที่สุดในจังหวัดเพชรบูรณ์ 3 ราย อัตราป่วย 0.43 ต่อประชากรแสนคน รองลงมา ได้แก่ ลพบุรี กาญจนบุรี และขอนแก่น จังหวัดละ 2 ราย อัตราป่วย 0.40, 0.33 และ 0.15 ต่อประชากรแสนคน ตามลำดับ

จากการเฝ้าระวังเสียชีวิตเนื่องจากความร้อน ในปี พ.ศ. 2566 พบผู้เสียชีวิต 8 รายในเดือนมีนาคม เป็นเพศชายทั้งหมด อายุเฉลี่ย 56 ปี พบในจังหวัด บุรีรัมย์ ปทุมธานี สมุทรสงคราม ตรัง พัทลุง และชลบุรี นอกจากนี้จากการเฝ้าระวังเหตุการณ์ของกรมควบคุมโรค ประจำสัปดาห์ที่ 13 ระหว่างวันที่ 27 มีนาคม-2 เมษายน 2566 พบการเจ็บป่วยจากความร้อน 4 เหตุการณ์ สถานที่เกิดเหตุ จังหวัดบุรีรัมย์ทั้ง 4 เหตุการณ์ เสียชีวิต 3 ราย และหมดสติ 1 ราย ซึ่งเป็นเพศชาย 4 ราย อายุระหว่าง 13-60 ปี โดยมีปัจจัยเสี่ยงคือ มีการดื่มแอลกอฮอล์ก่อนออกกลางแจ้ง สวมใส่ชุดที่ระบายความร้อนได้น้อยในขณะที่มีอุณหภูมิสูง

ดังนั้น เพื่อป้องกันการโอกาสการเกิดเหตุการณ์การเจ็บป่วยและเสียชีวิตจากความร้อนในประเทศไทยซึ่งอาจมีอุณหภูมิเฉลี่ยสูงมากกว่า 40 องศาเซลเซียสในช่วงเดือนเมษายนนี้ จึงควรเร่งสื่อสารความเสี่ยงไปยังประชาชนเพื่อให้ติดตามสภาพภูมิอากาศและความชื้นสัมพัทธ์ประจำวันเพื่อหลีกเลี่ยงการทำงานกลางแจ้งหรือออกกำลังกายเป็นเวลานาน หลีกเลี่ยงการดื่มแอลกอฮอล์ และควรดื่มน้ำอย่างน้อย 8-10 แก้วต่อวัน นอกจากนี้ควรมีการส่งเสริมให้ความรู้แก่เจ้าหน้าที่บุคลากรทางการแพทย์ในการดูแลรักษา

ผู้ป่วยที่เกิดจากความร้อน และควรมีการเสริมสร้างความเข้มแข็งของระบบเฝ้าระวังโดยเฉพาะในกลุ่มที่มีอาการรุนแรงหรือเสียชีวิต ตลอดจนดำเนินการสอบสวนเหตุการณ์เพื่อหาปัจจัยเสี่ยงต่อการเจ็บป่วยหรือเสียชีวิตเพื่อเป็นแนวทางในการป้องกันในอนาคต

สถานการณ์ต่างประเทศ

ญี่ปุ่นเตรียมฆ่าไก่ 330,000 ตัว หลังใช้หวัดนกระบาด

เมื่อวันที่ 23 มีนาคม 2566 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้รับข้อความเกี่ยวกับจำนวนนกตายที่เพิ่มขึ้นในฟาร์มแห่งหนึ่ง หลังจากการทดสอบหาเชื้อไวรัสไข้หวัดนก ผลการตรวจนก 11 ตัว จากทั้งหมด 13 ตัว ผลพบเชื้อ ฝ่ายบริหารกล่าวในแถลงการณ์ ได้มีการแนะนำการกักกันสำหรับการขนส่งไก่และไข่ภายในรัศมี 3 กิโลเมตรรอบฟาร์ม เจ้าหน้าที่ดำเนินการฆ่าเชื้ออุปกรณ์และฟาร์มเลี้ยงสัตว์ปีก นับเป็นการระบาดครั้งที่ 3 ของไข้หวัดนกในจังหวัดอาโอโมริในฤดูกาลนี้เพียงปีเดียว มีจำนวนไก่มากกว่า 15 ล้านตัว ถูกกำจัดในฤดูกาลนี้เนื่องจากการระบาดครั้งก่อน ซึ่งถือเป็นจุดสูงสุดตลอดกาลของประเทศญี่ปุ่น มีการตรวจพบโรคไข้หวัดนกใน 2 จาก 47 จังหวัดในญี่ปุ่น ตั้งแต่วันที่ 28 ตุลาคม 2565 แม้ว่าราคาไข่ไก่จะสูงขึ้นแล้วเนื่องจากเงินเฟ้อ แต่ไข้หวัดนกยังทำให้ราคาไข่สูงขึ้นไปอีก

ไข้หวัดนกเป็นไวรัสที่ติดต่อได้ง่ายซึ่งอาจทำให้สัตว์ปีกตายได้ ย้อนกลับไปในปี 2020 จนถึงฤดูใบไม้ผลิปี ค.ศ. 2021 ญี่ปุ่นประสบปัญหาการระบาดของไข้หวัดนกครั้งใหญ่ที่สุด ไวรัสดังกล่าวส่งผลกระทบต่อมากกว่า 1 ใน 3 ของจังหวัดทั้งหมดของญี่ปุ่น และไก่เกือบ 10 ล้านตัวถูกกำจัดในฟาร์มกว่า 50 แห่ง